

Буданова «Німецьке право в Польщі і Литві» (1868 р.) [4], працю І. І. Лаппо «Велике князівство Литовське за час від укладення Люблінської Унії до смерті Стефана Баторія, 1569-1586 рр.» (1901 р.) [5] та ін.

В сучасній історико-правовій науці дослідження питань, пов'язаних з правовим статутом та практикою діяльності інстигаторів в українських землях доби Середньовіччя продовжується. Так, наприклад, серед не чисельних праць по цьому напрямку слід назвати книгу В. Свербигуза «Старосвітське панство» 1999 р., де автор подає матеріали про зародження інституту інстигаторства в рамках доповіді про формування в 1578 р. вищої судової інстанції для Київського, Волинського і Брацлавського воєводств – Луцького трибуналу та створеного в 1579 р. у Батурині українського трибуналу, депутати якого щорічно обирали інстигатора [6, 12].

У дисертації сучасної української дослідниці О. В. Сокальської на тему «Судоустрій та судочинство в Україні (XVI – початок XVII ст.)» (2006 р.) даються висновки про передумови появи урядової посади обвинувача, а також про норми, що регламентували її, і сферу судочинства, в рамках якої була зосереджена діяльність інстигаторів [7, 108; 193].

Окремим питанням діяльності інстигаторів у другій половині XVI ст. – наприкінці XVIII ст. на території Правобережної України присвячені стаття Р. В. Савуляка «Виникнення та розвиток посади інстигатора (прокурора) на території правобережної України за часів Речі Посполитої» (2008 р.), а також окремі положення дисертації даного автора, присвяченій темі реорганізації органів прокуратури за судовою реформою 1864 року в Україні (2011 р.). Автором дається характеристика основних функцій «коронного» та «литовського» інстигаторів, аналізується діяльність судових інстигаторів даного періоду і формулюється висновок про те, що посади інстигаторів відіграли значну роль у становленні та розвитку вітчизняного інституту прокуратури в дореформений період [8, 10].

Український вчений Л. Р. Грицаєнко у своїй докторській дисертації на тему «Конституційно-правовий статус прокуратури України в контексті світового досвіду» (2013 р.) пов'язує початок інституту прокуратури саме з 1578-1579 рр., тобто з періодом створення Луцького трибуналу і Українського трибуналу в Батурині [9, 10-11]. Введення посади інстигатора в судах українських міст автор дисертації пояснює необхідністю створення відповідного органу, на який покладалася функція обвинувачення в судах, що існували в містах організованих на основі магдебурзького права [9, 20-21].

Розглядаючи процесуальний статус інстигатора в історико-правовому аспекті, вчений О. В. Сапін досліджує проблемні питання, пов'язані з визначенням місця і ролі інстигатора у кримінальному провадженні. Зокрема, щодо українських територій автор приходиться до висновку, що інстигатори тут до середини XVI ст. були, по суті, доглядачами за міськими углядями та їх доходами, а згодом вже були наділені повноваженнями державних обвинувачів у злочинах, скоєних проти короля, держави або шляхтичів (у разі, коли нікому було виступити позивачем, в тому числі у справах, що стосуються королівських маєтків і доходів, а також щодо зборів, які не надійшли в скарбницю, з питань неявки на сейм і т. д. [10, 157].

Досліджуючи історико-правові передумови участі прокурора у кримінальному провадженні в судах на українських землях, вчений М. Р. Твердохліб приходиться до висновку, що зародження функцій прокуратури у кримінальному провадженні в суді на теренах України було пов'язано з виникненням посади інстигатора у другій половині XVI ст., коли більшість українських земель перебувала під владою сусідніх держав – Литви та Польщі [2, с. 164].

У кожній з вище перелічених робіт українських дослідників правовий статус інстигатора розглядається в рамках більш широкій проблематики, обумовлюючи недостатність розкриття даної теми та необхідність її більш докладного дослідження в рамках вивчення інституту представництва в суді на українських землях у XVI-XVII ст.

Мета статті. Стаття присвячена дослідженню причин та передумов впровадження посади інстигатора, його правового статусу, як представника інтересів королівської влади та закону в судах на українських землях Польщі та ВКЛ у XVI – середини XVII ст.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, з XVI ст. здійснюваний в Короні Польській та ВКЛ нагляд за дотриманням законності, правопорядку та підтриманням обвинувачення

лише частково забезпечувався посадовими особами державного апарату судів. Спеціальні посадові особи, які зобов'язані спостерігати за правильністю судочинства при розгляді справ у земських, гродських, підкоморських і комісарських судах ВКЛ, іменувалися возними (Статут ВКЛ 1588 р., розд. 4, арт. 8-9) [11, 121-122]. Що стосується підтримки обвинувачення на суді від імені приватної особи, держави або великого князя, то вона, з певного періоду, здійснювалася інстигатором. Однак, у судовій практиці ВКЛ такі представники з'явилися не з власних судових традицій, а були запозичені з Польщі.

В енциклопедичному словнику Ф. А. Брокгауза та І. А. Єфрона, інстигаторами (польськ. instygator; від лат. instigio – збуджую) іменувалися особи, наділені функціями головного прокурора (обвинувача) від імені держави або короля в Королівстві Польському і ВКЛ [12].

До головних обов'язків інстигаторів входило спостереження за правосуддям і притягнення до суду порушників громадського порядку [13, с. 234]. На думку сучасної української дослідниці В. О. Сокальської поява урядової посади інстигатора – обвинувача – була пов'язана зі зростанням ваги публічного елемента в справах про тяжкі злочини у польському і литовсько-руському праві XVI ст. [7, 108]. Однак тут слід додати, що одночасно існували і інші причини.

Шукаючи час перших згадок терміну «інстигатор» на українських землях ми повинні по-перше враховувати латино мовне походження терміну та його зв'язок з римським правом. По-друге, проникнення латино мовних термінів на українські землі пов'язують з посиленням процесу їх колонізації. Отже, природно, що в українську судову та адміністративну практику термін було запозичене явно з польського досвіду.

В Польщі, використання терміну «інстигатор» відносять ще до періоду правління Мечислава III Старого (1174-1178), сумно відомого в польській історії прагненням отримати користь з судочинства, а також тим, що засновані при його правлінні інстигатори («призначені для зберігання тиші і порядку»), за висловом польського історика Р. Бандтке, «наповнили Державу ябедами, клеветами і позовами» [14, 198-199].

Латинський вираз «pars instigans» слугував у правових джерелах Польщі для окреслення позивача у процесі, а вираз «pars instigans» часто вживався у XVII ст. для позначення обвинувача. Якщо інстигатор виступав позивачем, який представляв державний інтерес, тоді він отримував відповідний додаток для того, щоб його відрізнити від звичайного pars instigans. Надалі для скорочення було відкинуто цей характерний додаток, а інстигатором почали називати особу, яка виступала у публічному інтересі [8, 52].

В сучасній історико-правовій науці не існує єдиної точки зору щодо точного часу появи офіційної посади інстигатора в Польському королівстві. Так, окремі вчені вважають, що вона була введена в 1557 р. [15, 269-293]. Інші пов'язують впровадження цієї посади з початком езекуційного руху в Польщі і називають початок XVI ст. Однак усі вчені вважають, що в українських землях ця посада з'явилася внаслідок копіювання польського прикладу.

Що стосується появи аналогічної посади у ВКЛ, то з цього приводу, російський історик І. І. Лаппо зазначав, що, хоча про інстигатора вперше згадується в конституції Пьотрковського сейму 1565 р., однак, за справедливим зауваженням історика, «ця конституція не засновує посади інстигатора знову, а користується нею, як вже існуючою» [5, 395]. І дійсно, запис про інстигатора присутній і в документах Віленського сейму 1565 р., на якому королю було подано прохання про те, щоб «инстыгаторъ з рамени господарского і зезволення всихъ станів того сойму заставлений быть» для покарання тих, хто «служби земське замешкивали і на войнахъ не бували» [16, 163].

Згадка про інстигатора є також в «Актах относящихся к истории бывшей холмской иепархии» [Акты Виленской археографической комиссии. Акты относящиеся к истории бывшей холмской иепархии/ Т о м ъ XIX / г. Вильна/ Типография А. Г. Сыркина, 1892 р., с. 584] де згадується **Розгляд справи за позовом офіційного головного інстигатора та Владики Захарія Іллязовича проти коадьютора Холмської єпархії Теодора Лаговського про недопущення ним Владики у володіння єпископськими маєтками:** «Actum in Castro Chelmensi feria secunda post dominicam Reminiscere quadragesimalem

proxima, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto. Wladica cum Theodoro. Alloquebatur judicialiter venerabilis Zacharias Iliaszowicz, wladica Chelmensis, et instigator officii capitanealis castrensis Chelmensis, actores, contra nobilem Theodorum Lahowski, citatum, literalique capitaneali castrensi Chelmensi citatione, ad bau- niendum édita, hue ad iudicium capitaneale pro modérais terminis evocata in hunc, qui sequitur, modum.» Тобто, в зазначеному документі йде мова про звернення із позовом Владики Хелмінського Захарія Іллязовича та офіційного головного інстигатора проти коадьютора Холмської єпархії Теодора Лаговського в верховний суд з питання обмеження кордонів, які були визначені наступним чином: «Голова Холмська Владика Холмський Захарій Іллязович і офіційний інстигатор повідомляємо, що Теодором Лаговським було захвачено твоє рухоме та нерухоме майно і так як ти володієш округом і несеш відповідальність за наші території то здійснення розподілу та виділення територій може здійснюватись лише нашим головним судом у встановлених межах нашого міста». Акт було складено в м. Хелмінськ у 1575 р.» [17, 144].

Зі створенням у 1578 р. Луцького трибуналу, а в 1579 р. – Українського трибуналу в Батурині, польська традиція продовжилася і тут, на трибунальських засіданнях, на яких шляхетські депутати обирали суддів та інстигаторів, звідки можна зробити висновок, що зачатки зародження інституту прокуратури було покладено на українських землях вже з цього часу [9, 10].

Доцільно нагадати, що в Речі Посполитій одночасно існувало 2 інстигатора – один у ВКЛ та один в Польщі, причому посада першого іменувалася: «инстикгаторъ его королевское милости великого князства Литовского», а другого – «инстикгаторъ короля его милости», «инстикгаторъ коронный», «инстыкгаторъ его королевской милости» [17, 303; 432; 462; 500].

Про участь інстигатора згадується в наступних архівних документах: Декреті королевського суда обь отобраніи Жидичинскаго монастыря отъ Григорія Балабана, какъ отъ человекъка свѣтскаго, упорно огказывавшагося принять посвященію въ санъ духовный и за то преданнаго церковному отлученію, и иередачѣ его епископу Луцкому Кириллу Терлецкому. 1597 года, 21 ноября, зазначається «...приточилася до нас и до суда нашего справа, за позовомъ инстикгатора нашего – зъ одное, а шляхетного Григорія Болобана, нареченого архимандрита Жидичинского, з другое стороны...» «...его королевская милость в справе межі инстикгаторомъ своимъ, яко поводомъ, зъ одное, а шляхетнымъ Григоремъ Болобаном ... з другое стороны...» [18, 189-190, 201].

В Жалобі епископа Кирилла Терлецакого згадується о томъ, что «бурмистръ и мѣщане Луцкіе, силою вломившись въ церковь св. Михаила въ Луцкѣ, забрали всю находившуюся въ пей церковную утварь. Свидѣтельство вознаго. осматривавшаго опустошенную церковь». 1602 года, 16 октября. – «...за оказанемъ и осведченъемъ инстикгатора духовного пана Василя Микулицкого... оповедал ми панъ инстикгаторъ, же мещане Луцкіе, меновите: Матфей Демкович, Матфей Лецукович, Иван Шишка, Еско Андросовичъ, часу недавного, нашедъши кгвалтовне на церков, серебро, келихи, крыжи, книги, ризы, аппараты и наклады церковные побрали и пограбили» [18, 332].

В Декреті Люблінського трибуналу згадується справа « обь укывательстве Юріемъ, Андреемъ и Александромъ Чапличами-Шпановскими изгнанныхъ изъ Ракова арианскихъ вѣроучителей, устройствѣ въ своихъ имѣніяхъ арианскихъ школь и многочисленныхъ сборищъ и распространеніи арианской ереси». 1644 г., 18 мая. – «Передъ судъ нынешний головный трибуналский коронный Любелский приточили се справы две зъ реестру судового, за приволанемъ вознаго, шляхетного Матьяша Билского, межі инстыкгаторомъ, тудежъ и его деляторами: ясневелможнымъ и висоце въ Пану Богу превелебнымъ ксендзомъ Андреемъ Кгембицкимъ, зъ Божое и апостолское столицы ласки бискупомъ Луцкимъ, и капитулою его, также велебнымъ ксендзомъ Стапиславомъ Урбановичомъ, плебаномъ и дзеканомъ Володимерскимъ, поводами, а урожонными ихъ милостю панами Еримъ на Киселине, Андреемъ и Александромъ на Вереску Чапличами Шпановскиме, позваными, за декретомъ головнымъ трибуналскимъ на консерватахъ по воеводстве Киевскомъ...» [18, 788, 796].

Посади трибунальських інстигаторів поділялися на скриньових (які займалися підтримкою обвинувачення, а також стягували плату зі сторін які судилися) і інстигаторів безпеки (які забезпечували безпеку в будівлі трибуналу і в місті, де проходило засідання). Призначав інстигаторів маршалок трибуналу [19, с. 669]. Інстигатори приймали від дозорців (наглядачів приватних володінь) інформацію про позови і характер правопорушень, після чого, під наглядом трибунальського маршалка, позови прямували інстигаторами в трибунальський суд, який перебував під юрисдикцією старости [6, 17]. З 1615 року відома посада помічника інстигатора – віце-інстигатора, який, формально будучи підлеглим інстигатору, виконував аналогічні функції [19, 458].

В обов'язки інстигатора входив нагляд за доходами великого князя від маєтків, порушення справ з приводу образи монаршої персони, з приводу державної зради і порушень з боку посадових осіб. Засідаючи в асесорському (королівському) суді з правом дорадчого голосу, а також референдарському суді, інстигатор підпорядковувався канцлеру [19, с. 669].

В рамках кримінальних справ королівський інстигатор виступав стороною у судових процесах, де об'єктом замаху була держава. Зазвичай, участь інстигатора у кримінальних процесах була зумовлена не його особистою ініціативою, а дорученнями короля або сейму. Певною мірою сфера кримінальних повноважень інстигатора поєднувалася з його функцією представника скарбниці держави та інтересів короля. «Інстигатор виступав обвинувачем у справах, що стосуються безпосередньо короля і держави, порушення спокою та недоторканності судів, офіційних осіб або королівських послів, неявки на сейм, державної зради, підробки грошей і т.п.» [8, с. 54].

У справах дисциплінарного характеру коронний інстигатор виступав в якості обвинувача перед сеймом (наприклад, щодо воєвод, чиновників та інших державних функціонерів). Як правило, роль королівського інстигатора була пасивною, оскільки докази зазвичай здобував делятор, а досліджував їх міський суд. Від інстигатора вимагалось порушення справ і подача пропозицій про характер і тяжкість покарання [8, с. 54].

Пізніше до компетенції інстигатора стали відноситися і питання контролю за відрахуванням у скарбницю королівських податків і зборів (торгівлі), а також подання позовів за їх несплату і приховування доходів. Так, наприклад, на інстигатора, який діяв при Українському трибуналі, покладалася функція нагляду за поданням відповідних позовів в трибунальські суди [6, 17-18]. При цьому, функцією звернення до суду в інтересах фізичних осіб інстигатор не наділявся. Зазначені функції відповідно до Статуту ВКЛ 1566 р., покладалися на прокуратора (судового представника, адвоката), який, в разі потреби, призначався судом «задарма мовити від імені убогих сиріт і вдов немаєтних», а також тих, хто за станом здоров'я не міг захищати себе в суді (розд. IV, арт. 33) [13, 312].

Необхідно відзначити, що починаючи з XVI ст., розвитку діяльності інстигаторів в Польщі та ВКЛ сприяло поширення в кримінальних справах шляхетських судів так званого скрутиніума («шкрутиніум», від латинського *scrutinium* – дослідження, огляд), тобто попереднього слідства. Особи, які проводили слідство, називалися шкрутаторами (Статут ВКЛ 1588, розд. 11, арт. 61-66) або інстигаторами, а остаточне рішення про підпадання справи в розряд криміналу належало суду [11, 497].

В цілому, компетенція публічних функціонерів, які іменувалися інстигаторами, була досить широкою, переважно пов'язаною з наглядом за додержанням законів в судових інстанціях. Власне інстигаторськими вважалися цивільні справи, що стосувалися державних або королівських інтересів і майна (королівських маєтків, квартали – податку з них, мит і привілеїв на отримання конфіскованої власності та ін). Зі скороченням предметної компетенції сеймових судів у кримінальних справах поступово розширювалася компетенція міських судів та звужувалася сфера впливу королівського інстигатора.

Участь у судовому розгляді, правове становище інстигаторів регламентувалося нормами писаного права (конституціями і сеймовими законами Речі Посполитої). Діяльність інстигаторів була зосереджена в площині повітового шляхетського судочинства [7, 193]. І в Польщі, і ВКЛ право на заміщення інстигаторських посад мали тільки місцеві шляхтичі, які володіли земською власністю [6, 204-206].

За висловом І.І. Лаппо, посада інстигатора призначалася для «захисту мирних і виконання закону Бога і держави обивателів від поганих і злочинних. Це був свого роду прокурор, зобов'язаний боротися з злочинністю і беззаконністю у цивільному житті» [5, 398].

В українських містах, яким було надано магдебурзьке право, функціонував орган управління – магістрат, до складу якого, крім старости, бургомистра і радників (депутатів), входили також вїйт, який очолював лаву (суд), і інстигатор. Український історик, фольклорист, лексикограф ХІХ ст. М. В. Закревський у своєму «Описі Києва» вказує, що вже з кінця ХV ст. при вїйті – головному начальнику київського магістрату, що обирався громадянами довічно, – виправляли свої посадові обов'язки «б неодмінних бургомистрів, стільки ж ратманів, ... шафар, лавник і інстигатор». Згідно пояснення Закревського, інстигатор – «instigator (за фіскальними справами) доглядач за міськими угіддями і за доходами за ним» [20, 441-442].

Професор М. Ф. Володимирський-Буданов у своєму дослідженні «Німецьке право в Польщі і Литві», даючи характеристику міської влади Львова і Кам'яця в розрізі канцелярських і поліцейських посад, таким чином описував розподіл останніх: «головним чиновником з частини міського господарства був господар міста» (люнар або шафар або прокуратор), якого зазвичай вибирала «рада з Сорока Мужів». Інші функції магістрат виконував за допомогою призначених посадових осіб: писаря, інстигатора (слідчого) та ін., а також магістратських слуг. І якщо господарська влада з фінансових питань в місті належала шафару, то «обов'язок захищати порядок і спокій у місті» була «в руках особливого чиновника, інстигатора» [4, 209].

Формально повноваження інстигатора, згідно, наприклад, Кременецької ординації, формувалися наступним чином: «1) інстигатор повинен видаляти всякий шум під час відправлення судів в ратуші; 2) він повинен видавати позови, виправляти грошові судові штрафи, спонукати людей до суду і сам завжди бути при суді і т.д. [4, 209].

Характеризуючи посаду інстигатора переважно як поліцейську, М. Ф. Володимирський-Буданов уточнював, що повноваження інстигатора по цій частині могли розширюватися «до невизначених меж». Зокрема, «попереджаючи безправ'я, неблагочїніє і захоплення», інстигатор міг «від імені міста починати позови проти всіх осіб, навіть наділених вищою владою» [4, 209].

Таким чином, інстигатор був правоохоронцем влади і порядку в місті. В його обов'язки входило не допускати шуму під час судових засідань в ратуші, збирати судові штрафи, забезпечувати присутність сторїн на судовому процесі, самому бути присутнім на судових засіданнях. Також інстигатор займався публічним оскарженням, проведенням попереднього слідства.

Виступаючи у ролі позивача, інстигатор повинен був самостійно збирати докази і представляти їх суду для підтримки обвинувачення. На будь-якій стадії процесу він мав право укласти мирову угоду або відмовитися від позову або обвинувачення. Поряд із судово-представницькою функцією поступово з'являється похідна від неї функція нагляду за законністю і дисципліною в судовій сфері: зокрема, інстигатором подавалися позови до суду в інтересах громади міста, стягувалися судові штрафи, забезпечувалася явка учасників судового процесу, вівся реєстр судових рішень [9, 20-21].

Як зазначає І. Лаппо, положення інстигатора, як врядуника-позивача на суді у справах королівських і державних, дозволяло йому добровільно, а не з обов'язку з'являтися в судах і в якості «умоцovanного» (представника) приватних осіб [5, 396]. Як зазначає історик, інстигатори не були членами дворного суду Литовського, а бували на суді, якщо цього вимагало ведення ними тієї чи іншої справи, а також брали участь у ролі «сторони» судового процесу, а не в якості членів суду [5, 398]. Щоб підтримувати обвинувачення в інтересах приватних осіб, від інстигатора вимагалася наявність скарги потерпілого. У зв'язку з цим, слід уточнити, що зазвичай функція звинувачень у кримінальних справах про вбивства, грабежі, розбої і крадіжки в Речі Посполитій покладалася на самих потерпілих. Однак, нерідко останні з тих чи інших причин (зазвичай через побоювання помсти) відмовлялися

підтримувати обвинувачення в суді. У таких випадках з обвинувальною скаргою до суду звертався інстигатор. Подібні ситуації були характерні для випадків, коли когось затримували на місці злочину (наприклад, вбивства або підпалу).

Інстигатор при міському суді носив назву старостинського або офіційного. Міський інстигатор виконував при міському старості такі ж функції, що й королівський інстигатор при королі, а згодом – і при сеймі. Кількість інстигаторів при міському суді залежала від старости, яка призначала їх залежно від потреби. Функції міського інстигатора часто зводилися до притягнення судової плати (скриньки) і нагляду за безпекою і порядком у суді. Міський інстигатор міг приймати участь у суді в ролі обвинувача при розгляді дрібних фінансових справ. Згідно Конституції 1629 р. він міг також викликати в суд міських чиновників, що не сплатили штрафи та інші судові стягнення [4, 56].

Своєрідність польсько-литовського процесуального права XVI-XVII ст. не дозволяє з повною підставою беззаперечно називати інстигаторів прототипом державної прокуратури, оскільки процесуальні особливості поєднували в собі і захист державних інтересів, і державне, і приватне, і громадське обвинувачення. Більш того, як справедливо зазначає вітчизняний історик Р. В. Савуляк, «інстигатори, яких призначали при різних судах, були взаємно незалежними. Натомість вони залежали від того, хто їх призначив, а отже, міський інстигатор – від старости, трибунальський – від маршалка, який його призначив, землевласницький – від суддів, тощо» [8, 57].

Висновки. Таким чином, на підставі вищевикладеного, є підстави вважати, що зародження функцій прокуратури у судовому провадженні на українських територіях було пов'язано з виникненням посади інстигатора в період перебування більшості українських земель у складі ВКЛ і Польщі. Виникнення та розповсюдження діяльності інстигатора в національній правовій системі було обумовлено впливом нормативно-правових актів Королівства Польського та ВКЛ, які, поряд зі звичаєвим правом, діяли на українських землях у розглянутий період, коли було відсутнє чітке розмежування судочинства на цивільне і кримінальне, а судові процеси проходили в порядку позовного (обвинувачувального) провадження. Участь у судовому розгляді, правове становище інстигаторів переважно регламентувалося нормами писаного права (конституціями і сеймовими законами Речі Посполитої). Обидва інстигатора (і польський, і литовський) носили назву інстигаторів обох народів, виконували свої обов'язки на ввіреній їм території протягом півроку. Польський інстигатор міг виконувати обов'язки на території литовського інстигатора і навпаки.

Однак, не дивлячись на дискусійність питання, стосовно того, чи можна вважати інстигатора історичним прототипом прокурора, аналіз судової практики XVI – першої половини XVII ст. свідчить про той факт, що інстигатор відіграв значну роль в становленні інституту представництва в суді, оскільки забезпечував законність, здійснював нагляд за додержанням законів попри те, що його участь у той період в судових процесах була епізодичною.

Список літератури

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. – № 254к/96-ВР, редакція від 30.09.2016 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Твердохліб М. Г. Історико-правові витоки участі прокурора у кримінальному провадженні в суді на українських землях / М. Г. Твердохліб // Науковий вісник Ужгородського національного університету – Ужгород: Вид. дім «Гельветика», 2015. – Вип. 32. – Т. 3. – С. 161-164.
3. Савуляк Р. В. Реорганізація органів прокуратури за судовою реформою 1864 року в Україні : Автореф. ... дис. канд. юрид. наук./ Р. В. Савуляк – Львів, 2011. – 21 с.
4. Владимирский-Буданов М. Ф. Немецкое право в Польше и Литве / М. Ф. Владимирский -Буданов – 1868. СПб. – 302 с.
5. Лаппо И. И. Великое княжество Литовское за время от заключения Люблинской Унии до смерти Стефана Батория, 1569-1586: Опыт исследования политического и общественного строя / И.И. Лаппо // 1901-Т. I. – СПб: Тип. И. Н. Скороходова. – 780 с.
6. Старосвітське панство / Книга / В. Свєрбигуз. Studio Literka, Варшава: 1999. – 248 с.
7. Сокальська О. В. Судуострій та судочинство в Україні (XVI – початок XVII ст.): Дис. ... канд. юрид. наук./ О. В. Сокальська – Київ, 2006. – 194 с.

8. Савуляк Р. В. Виникнення та розвиток посади інстигатора (прокурора) на території правобережної України за часів Речі Посполитої // Р. В. Савуляк // Вісник Львівського університету. – 2008. – № 46. – С. 52-58.
9. Грицаєнко Л. Р. Конституційно-правовий статус прокуратури України в контексті світового досвіду: Автореф. ... дис. докт. юрид. наук / Л.Р. Грицаєнко – Київ, 2013. – 47 с.
10. Сапін О. В. Процесуальний статус інстигатора: історико-правовий аспект/ О. В. Сапін // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2015. – № 4. – С. 147-157.
11. Статути Великого князівства Литовського: У 3 т. – Т. III. Статут Великого князівства Литовського 1588 року: У 2 кн. – Кн. 2 / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. – Одеса: Юридична література. – 2004. – 568 с.
12. Энциклопедический словарь под ред. проф. И. Е. Андреевского. – СПб: Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон, 1890-1907. Т. 13: Имидоэферы – Историческая школа. – 1894. – 480 с.
13. Статути Великого князівства Литовського: У 3 т. – Т. II. Статут Великого князівства Литовського 1566 року / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. – Одеса: Юридична література. – 2003. – 560 с.
14. Бандтке Е. С. История Государства Польского. Т. I. / Сочинение Георга Самуила Бандтке; Пер. с польского // Тип. Императорской Российской Академии / Е. С. Бандтке – С. Петербург. – 1830. – 342 с.
15. Makarewicz J. Instygator w dawnym prawie polskim. – Lwów: Archiwum Towarzystwa Naukowego we Lwowie. – 1922, Wydział II, t. 1, z. 4, S. 269–293.
16. Документы Московского архива Министерства юстиции. Т. 1 / Сост. М. В. Довнар-Запольский. – М. – 1897. – 596 с.
17. Акты Виленской археографической комиссии. Акты относящиеся к истории бывшей холмской иепархии / Томъ XIX / г. Вильна: Типография А. Г. Сыркина. – 1892 р. – 584 с.
18. Архив Юго-Западной России, издаваемый временной комиссией для разбора древних актов, высочайше учрежденную при Киевском Военном, Подольском и Волыньском генерал-губернаторе : [В 37 т.]. – Киев, 1859-1914..... / Ч. 1 Т. 6 : Акты о церковно-религиозных отношениях в Юго-Западной Руси (1322-1648 г.). – 1883. – 939 с. Вялікае Княства Літоўскае. Энцыклапедыя у 3 т./ Т. 1. – Мн.: БелЭн. – 2005. – 684 с.
19. Закревский Н. В. Описание Киева. В 2 т. Т. 1./ Н. В. Закревский – М.: Тип. В. Грачева и комп. – 1868. – 455 с.

Стаття надійшла 02.03.2017 р.

С. Е. Цушко, аспірантка

Национальный университет «Одесская юридическая академия»

Кафедра истории государства и права

Фонтанская дорога, 23, Одесса, 65009, Украина

ВОЗНИКНОВЕНИЕ ДОЛЖНОСТИ ИНСТИГАТОРА И ЕГО РОЛЬ В РАЗВИТИИ ИНСТИТУТА ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВА В СУДЕ НА УКРАИНСКИХ ЗЕМЛЯХ XVI- СЕРЕДИНЕ XVII В.

Резюме

В статье анализируются причины и предпосылки возникновения должности инстигатора в Великом княжестве Литовском и Польше, его права и компетенция в судебном процессе в качестве представителя интересов государства и шляхты XVI в.

Ключевые слова: инстигатор, представитель обвинения, представительство интересов государства, судебная реформа в Великом княжестве Литовском.

S. E. Tsushko, Postgraduate

National University "Odessa Law Academy"

the Department of State and Law History

Fontanska doroga, 23, Odessa, 65009, Ukraine

THE GENESIS OF THE INSTIGNATOR POST AND ITS ROLE IN THE DEVELOPMENT OF THE COURT REPRESENTATION INSTITUTION ON UKRAINIAN TERRITORY IN XVI-XVII CENTURY

Summary

The article analyzes the emergence of the instignator post in the Grand Duchy of Lithuania and Poland, its rights and competency in the judicial process as the representative of the state and nobility's interests in XVI century.

Key words: instigator, the prosecution (representative), interest intermediation of the state, judicial reform in the Grand Duchy of Lithuania.